

ΟΧΙ ΣΤΙΣ ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΟΥ ΕΝΟΣ

Κώστας Σημίτης ο «ευρωπαϊστής»;
Ο ίδιος αρνείται τον χαρακτηρισμό, όπως και
τον «μιμητισμό».

Πιστεύει όμως ότι «δεν πρέπει να είμαστε
εθελουφλούντες εθνοκεντρικοί». Ίσως έτσι απαντά
στις απόψεις του κ. Γιώργου Γεννηματά,
ενώ παραδέχεται
ότι υπάρχουν διαφορές απόψεων στο ΠΑΣΟΚ
για τον τρόπο με τον οποίο ασκείται η αντιπολίτευση

Του **ΑΡΗ ΣΚΙΑΔΟΠΟΥΛΟΥ**
Φωτ.: **ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΜΕΛΙΤΑΣ**

Ο Κώστας Σημίτης έχει ένα χαρακτηριστικό γνώρισμα: σε κάνει να νιώθεις φοιτητής ακόμα κι όταν του παίρνεις συνέντευξη. Η επιστημοσύνη του είναι αυτή που ξεχωρίζει καθώς εξελίσσεται η συζήτηση.

Τα λόγια δεν του περισσεύουν κι ούτε επιτρέπει στον εαυτό του να αιφνιδιασθεί ή να δείξει πού αιφνιδιάστηκε. Απόλυτα προγραμματισμένος και συνεπής. Χαρακτηριστικά, σπάνια για πολιτικό. Ο κύριος της οδού Ακαδημίας 35, που το γραφείο του το χωρίζουν τέσσερις όροφοι από εκείνο του «δελφίνου» της Νέας Δημοκρατίας και υπουργού Εξωτερικών, κ. Αντώνη Σαμαρά, θα μπορούσε να είναι κάλλιστα ένας θεωρητικός της πολιτικής παρά ένας μάχιμος πολιτικός, που σύμφωνα με τη «Φροστ και Σάλιβαν» θεωρείται ο φυσικός διάδοχος του Ανδρέα Παπανδρέου στο ΠΑΣΟΚ.

– *Αλήθεια, κύριε Σημίτη, αισθάνεστε περισσότερο καθηγητής και λιγότερο πολιτικός;*

«Αισθάνομαι πολύ περισσότερο πολιτικός παρά καθηγητής. Αλλά πιστεύω ότι ένας πολιτικός θα πρέπει με το λόγο του και τον τρόπο της συμπεριφοράς του να δίνει παραδείγματα. Να καθοδηγεί και να κατευθύνει. Η καθηγητική μου ιδιότητα ίσως με βοηθάει λοιπόν...».

Αυτός ο ήπιος άνθρωπος κατάφερε να ανάψει τα αίματα στις συνεδριάσεις της ΚΟΕΣ (Κεντρική Οργανωτική Επιτροπή Συνεδρίου), όταν πήρε τη γνωστή κριτι-

κή θέση για τις απόψεις περί της «εθνικής στρατηγικής» του ΠΑΣΟΚ. Επεχείρησε να προβάλει σε πρώτο πλάνο την Ελλάδα μέσα από την Ευρώπη, όταν στελέχη του ΠΑΣΟΚ, σαν τον Γιώργο Γεννηματά, επέμεναν να δίνουν τον πρώτο ρόλο στην Ελλάδα και τον δεύτερο στην Ευρώπη. Με τη γνωστή του τοποθέτηση ο κ. Σημίτης αμφισβήτησε την αποτελεσματικότητα της εθνικής στρατηγικής, τη θεώρησε υπερβολική κι εσχώως σωβινιστική. Πιστεύει πως αν η Ελλάδα δεν καταφέρει πρώτα να σταθεί στα πόδια της και να ακολουθήσει την ευρωπαϊκή εξέλιξη, ε, τότε είναι πιθανόν να απειληθεί ακόμα και η εθνική της ταυτότητα. Χωρίς ωστόσο να μην αναγνωρίζει ότι...

«Η Ελλάδα και η ελληνικότητα αποτελούν για μας τους Έλληνες σταθερά σημεία αναφοράς, ανεξάρτητα από την ιδεολογική, πολιτική ή κοινωνική θέση του καθενός. Για να προσπίσουμε όμως την εθνική μας ταυτότητα πρέπει να διαπιστώσουμε τους κινδύνους οι οποίοι την απειλούν. Οι κίνδυνοι δεν είναι μόνο πολιτικοί, όπως η απειλή της Τουρκίας, αλλά και

οικονομικοί, όπως η χαμηλή μας παραγωγικότητα. Οι κίνδυνοι προέρχονται επίσης από το γεγονός ότι νέες μορφές επικοινωνίας και η ενσωμάτωση της Ελλάδας στην ευρύτερη ευρωπαϊκή αγορά, διευκολύνουν την κυκλοφορία των πολιτισμικών προϊόντων χωρίς περιορισμούς, πέρα από τα σύνορα. Για να αντιδράσουμε σ' αυτό το φαινόμενο πρέπει να αναπτύξουμε μια δυναμική οικονομία και κοινωνία. Η πολιτιστική αλλοτρίωση, η οποία μπορεί να προέλθει από την ένταξη της Ελλάδας στο παγκόσμιο περιβάλλον, δεν θ' αντιμετωπισθεί ούτε με εμμονή σε παλιά πρότυπα, όπως ο Ελληνοχριστιανικός Πολιτισμός, ούτε με μιμητισμούς. Θα αντιμετωπισθεί, αν δημιουργήσουμε εμείς στη χώρα μας περιβάλλον, που θα είναι πρόσφορο για νέες δημιουργίες και θα οδηγεί σε νέες ιδέες. Εφ' όσον δώσουμε στην Ελλάδα ελληνικότητα και νέα έκφραση».

Υπάρχουν και κανόνες

– *Κύριε Σημίτη, γνωρίζουμε ότι είστε Ευρωπαϊστής. Άλλοι όμως*

μέσα στο ΠΑΣΟΚ ανατρέχουν συχνά στη Διακήρυξη της «3ης του Σεπτεμβρη». Μπορούν να συμβιβασθούν αυτά τα δύο;

«Θα διαφωνούσα με τον χαρακτηρισμό «Ευρωπαϊστής». Πιστεύω ότι θα πρέπει να εντάξουμε την πολιτική μας στρατηγική στην ευρύτερη ευρωπαϊκή εξέλιξη. Είναι μάταιο να αγνοούμε τι συμβαίνει στην Ευρώπη. Είναι μάταιο να πιστεύουμε ότι θα μπορούμε εμείς να καθορίσουμε τις ευρωπαϊκές εξελίξεις όποτε και όπως θελήσουμε. Υπάρχουν αναγκαιότητες της διεθνούς οικονομίας και πολιτικής, οι οποίες μας πιέζουν. Υπάρχουν κανόνες, τους οποίους θα πρέπει – είτε το θέλουμε είτε όχι – να εφαρμόσουμε. Μια σωστή πολιτική στρατηγική πρέπει να λάβει υπόψη της τις ευρωπαϊκές εξελίξεις και να σκεφθεί πώς μπορεί να τις αξιοποιήσει προς όφελος της χώρας. Ευρωπαϊστής είμαι με την έννοια ότι αναγνωρίζω την αναγκαιότητα της ευρωπαϊκής εξέλιξης και τη σημασία που έχει για τη χώρα μας. Ευρωπαϊστής δεν είμαι καθόλου με την έννοια ότι αποδέχομαι να μιμηθούμε κάθε τι που έρχεται από την Ευρώπη ή ότι υπάρχουν για μας δεσμευτικές ευρωπαϊκές θέσεις που δεν επιδέχονται κριτική θεώρηση. Εμείς θα πρέπει να δημιουργήσουμε τη δική μας εικόνα του κόσμου της ευρωπαϊκής εξέλιξης, αναγνωρίζοντας το τι συμβαίνει στην Ευρώπη, και να δράσουμε με βάση την πεποίθηση που θα δημιουργήσουμε και τις αναγκαιότητες που υπάρ-

◀ ίχουν. Δεν θα πρέπει να είμαστε ούτε μιμητές ούτε εθελουφλούντες εθνοκεντρικοί. Θα πρέπει να είμαστε δημιουργοί».

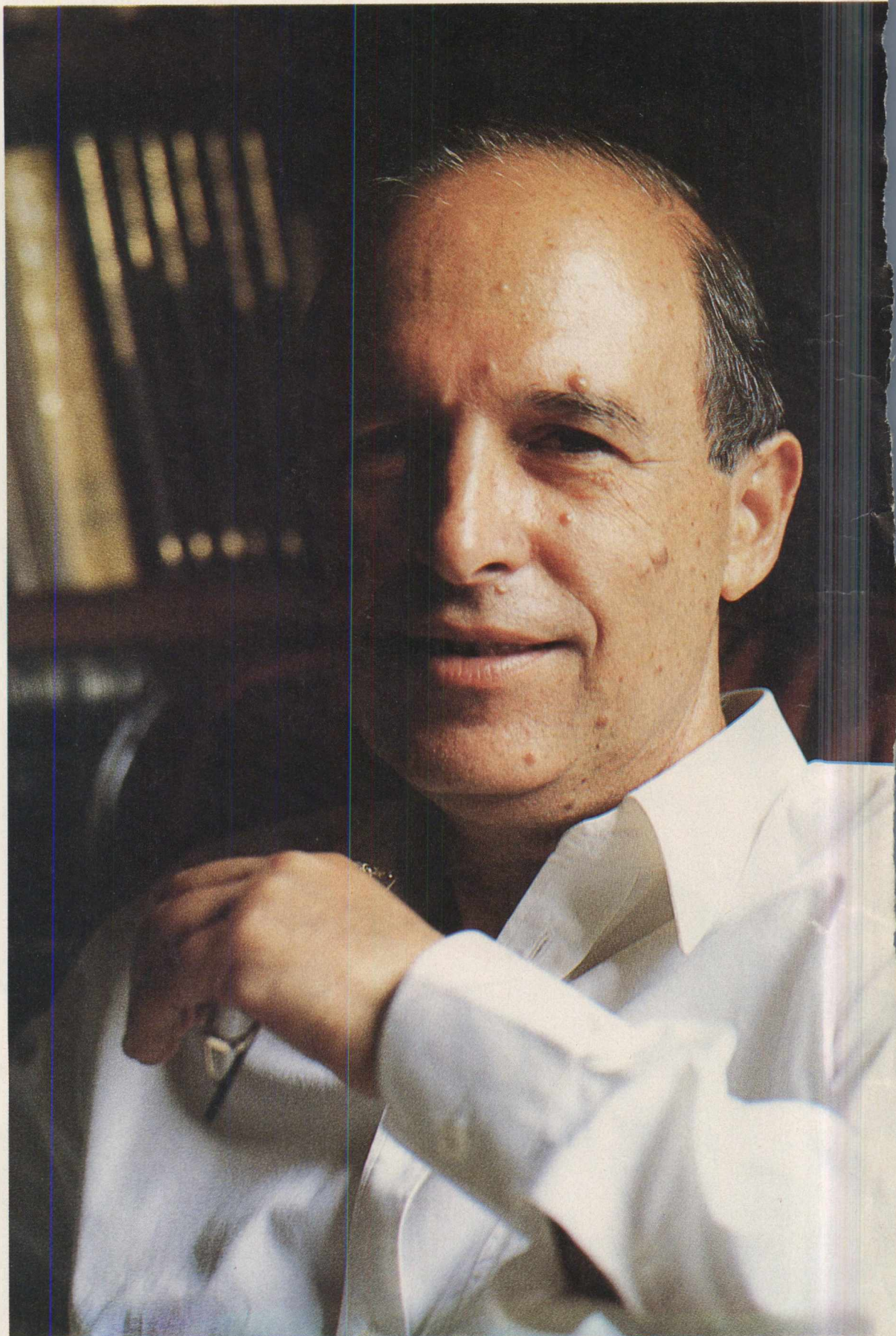
– Και γιατί, λέτε, χάσαμε τόσο πολύτιμο χρόνο;

«Η χώρα μας δεν ήταν αναπτυγμένη όπως οι άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Αυτός ο χαμηλός βαθμός ανάπτυξης δυσκολεύει κατά πολύ την ένταξη στο διεθνές περιβάλλον. Επιπροσθέτως, πάρα πολλές κοινωνικές ομάδες αντιμετωπίζουν με φόβο τις συνέπειες αυτής της ένταξης. Βλέπουν ότι θα πρέπει να αλλάξουν τρόπο ζωής, ότι θα έχουν δυσκολίες προσαρμογής, ότι θα υπάρξουν πιέσεις στο εισόδημά τους, γι' αυτό και αντιδρούν. Οι πολιτικές ηγεσίες είναι φυσικό να προσέχουν αυτές τις αντιδράσεις και δεν επιδιώκουν εκείνο που είναι αναγκαίο: τον συμβιβασμό. Δηλαδή, τη διαμόρφωση μιας στρατηγικής, ενός σχεδίου προσαρμογής, το οποίο, μειώνοντας το κόστος ή κλιμακώνοντας τις συνέπειες, θα οδηγήσει χωρίς υπερβολικούς τριβές τη χώρα σ' αυτό το διεθνές ανταγωνιστικό περιβάλλον. Ο φόβος του πολιτικού κόστους προκαλεί τις καθυστερήσεις».

Οι ευθύνες του ΠΑΣΟΚ

– Κι η ευθύνη του ΠΑΣΟΚ ποια είναι;

«Έχει ποσοστό ευθύνης, όπως όλα τα κόμματα. Η κύρια κριτική που γίνεται στο ΠΑΣΟΚ είναι ότι ήταν ένα κόμμα αντι-ευρωπαϊκό πριν από το 1981. Η κριτική αυτή δεν είναι δικαιολογημένη. Το ΠΑΣΟΚ είχε πει το 1975 ότι η Ελλάδα δεν είναι αρκετά αναπτυγμένη για να ενταχθεί ως πλήρες μέλος στην Κοινότητα και θα πρέπει γι' αυτό να αναπτύξει μια ειδική σχέση με την Κοινότητα. Στις διαπραγματεύσεις που έγιναν το 1985 μεταξύ ελληνικής κυβέρνησης και της Επιτροπής της ΕΟΚ, για να χορηγηθεί ένα δάνειο στην Ελλάδα, οι ίδιες οι υπηρεσίες της Κοινότητας και ο Ντελόρ διαπίστωσαν ότι η ένταξη της Ελλάδας ήταν πρόωρη κι ότι θα ήταν σκόπιμο η ένταξη αυτή να 'χε γίνει βαθμιαία με μια ειδική σχέση. Η τοποθέτηση του ΠΑΣΟΚ πριν από το 1981, δημιούργησε την εντύπωση – κι εκεί εντοπίζω κυρίως την ευθύνη του – ότι μπορεί η χώρα να πορευθεί μια πορεία ανεξάρτητη από την Ευρώπη. Μια πορεία όπου θα μπορεί η

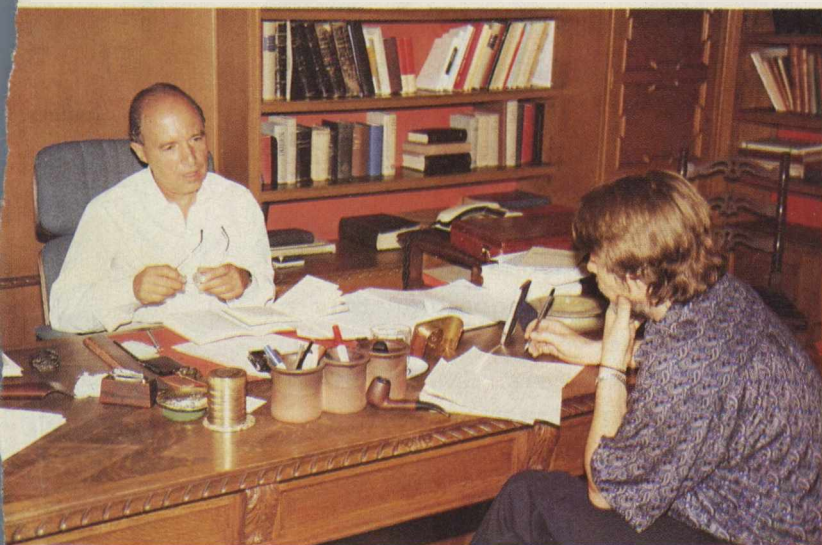

Ελλάδα να συνομιλεί σε όλα τα θέματα ως ίση προς ίσους με τους κοινοτικούς εταίρους. Η εντύπωση αυτή δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα. Οι οικονομίες σ' όλο τον κόσμο διαπλέκονται. Η ελληνική οικονομία ήταν ήδη στενά συνδεδεμένη με την οικονομία της Δ. Ευρώπης. Η αυτοδύναμη ανάπτυξη είναι ανέφικτη. Αναγκαία είναι η συμμετοχή μας στις ευρωπαϊκές εξελίξεις».

– Το ΠΑΣΟΚ κυβέρνησε αυτόν τον τόπο επί μία οκταετία κι όσοι πίστεψαν σ' αυτό βλέπουν σήμερα ένα κόμμα που ψάχνει να βρει δρόμους...

«Πράγματι, το ΠΑΣΟΚ ψάχνει

«Αισθάνομαι πολύ περισσότερο πολιτικός παρά καθηγητής. Αλλά πιστεύω ότι ένας πολιτικός θα πρέπει με το λόγο και τη συμπεριφορά του να δίνει παραδείγματα»

να βρει δρόμους. Αυτό όμως ισχύει και για τα υπόλοιπα κόμματα και για όλους, επειδή ο τρόπος ανάπτυξης και εξέλιξης της ελληνικής κοινωνίας έχει φτάσει σ' ένα αδιέξοδο. Το σύστημα, που κύριο χαρακτηριστικό του είναι οι παροχές του κράτους, η έντονη κρατική διανεμητική παρέμβαση έχει φτάσει στα όριά της. Το κράτος δεν έχει άλλους πόρους. Το κράτος δεν είναι σε θέση να δανεισθεί πια από το εξωτερικό για να συνεχίσει αυτή την πολιτική. Η κρίση του συστήματος φαίνεται από το τεράστιο δημοσιονομικό έλλειμμα. Δύο κεντρικές κατευθύνσεις υπάρχουν για την αντικατάστασή του: Η μία, βασίζεται στην επέκταση της ιδιωτικής πρωτοβουλίας και την ελεύθερη αγορά. Η άλλη σε μια διαδικασία συνεννόησης και στη συγκροτημένη πορεία των κοινωνικών ομάδων προς τον εκσυγχρονισμό της οικονομίας, της διοίκησης και του πολιτικού συστήματος. Η

«Υπάρχουν θέβαια διαφορές απόψεων στο ΠΑΣΟΚ, ως προς το ποια πρέπει να είναι η αντιπολίτευση», λέει ο κ. Σημίτης. Στη φωτογραφία (επάνω) με τον συντάκτη του «Τ», Άρη Σκιαδόπουλο.

δεύτερη αυτή λύση είναι η λύση που πρέπει να επιδιώξει το ΠΑΣΟΚ».

Κίνδυνος οι ανισότητες

– Η Νέα Δημοκρατία εμφανίζεται σαν ένα κόμμα εκσυγχρονιστικό...

«Σ' αυτό δεν συμφωνώ καθόλου. Η Νέα Δημοκρατία επιδιώκει την ένταξη της χώρας στη διεθνή οικονομία με την επέκταση της ιδιωτικής πρωτοβουλίας και της λειτουργίας της αγοράς. Αυτή η πλευρά της πολιτικής της είναι εκσυγχρονιστική σύμφωνα με τη

νεο-φιλελεύθερη, νεο-συντηρητική αντίληψη. Αυτή η πολιτική θα οδηγήσει σε μια κοινωνία με μεγαλύτερες ανισότητες. Εμείς πιστεύουμε ότι οι ανισότητες πρέπει να ξεπεραστούν κι ότι στοιχείο εκσυγχρονισμού της κοινωνίας είναι ο έλεγχος της πολιτικής και οικονομικής εξουσίας, η δικαιότερη κατανομή των βαρών και η κοινωνική δικαιοσύνη. Πρέπει να σημειώσω ακόμα ότι η ΝΔ ακολουθεί σε πολλούς τομείς μια πολιτική σύμφωνη με τα παλιά γνωστά πρότυπα της Δεξιάς. Παράδειγμα αποτελεί η κομματικοποίηση της κρατικής μηχανής. Αυτό δείχνει ότι η ΝΔ δεν έχει καταλάβει ότι στοιχείο εκσυγχρονισμού της κοινωνίας είναι η αξιοκρατία, ότι στοιχείο προόδου είναι να ξεπεράσουμε τις διακρίσεις ανάμεσα στις παρατάξεις, ότι θα πρέπει να αντικειμενικοποιήσουμε τις διαδικασίες, για να τις κάνουμε αποτελεσματικές».

– Και οι εναλλακτικές προτάσεις του ΠΑΣΟΚ ποιες είναι;

«Κεντρικό σημείο της πρότασής του είναι ο διάλογος με τους κοινωνικούς φορείς, η εκπόνηση από κοινού ενός προγράμματος για την αντιμετώπιση των μακροοικονομικών ανισορροπιών για τη συγκροτημένη ένταξη της χώρας στο σύγχρονο διεθνές περιβάλλον. Μιλάει για "νέο κοινωνικό συμβόλαιο" και υponοεί την ανάγκη μιας συναινετικής διαδικασίας, με την οποία θα μπορούν να συνδεθούν οι επιδιώξεις των διαφόρων κοινωνικών ομάδων σ' ένα ευρύτερο σχέδιο. Υπάρχουν και πολλές άλλες πλευρές του προγράμματος του ΠΑΣΟΚ που μπορούν να βοηθήσουν σημαντικά στον εκσυγχρονισμό. Για παράδειγμα, η ποιοτική αναβάθμιση της παιδείας και της πολιτιστικής δραστηριότητας, η επέκταση της ελευθερίας πληροφόρησης και επικοινωνίας, ο προσδιορισμός μιας νέας ισορροπίας ανάμεσα στις ανάγκες ανάπτυξης και προστασίας του περιβάλλοντος».

– Ωστόσο, ενώ από τη μια έχουμε τον κ. Μητσοτάκη να ζητάει σκληρή αντιπολίτευση, βλέπουμε πως το ΠΑΣΟΚ είναι εξόχως ήπιο...

«Δεν συμφωνώ. Υπάρχουν θέβαια διαφορές απόψεων στο ΠΑΣΟΚ ως προς το ποια πρέπει να είναι η αντιπολίτευση. Μια άποψη είναι ότι η αντιπολίτευση πρέπει να υπερασπίζεται το κράτος παρών και γι' αυτό σε κάθε πρόταση

της κυβέρνησης πρέπει να προβάλλει σθεναρή άρνηση. Άλλη άποψη είναι – κι αυτήν εγώ συμμερίζομαι – ότι αποστολή του ΠΑΣΟΚ σήμερα είναι η παρουσίαση της δικής του εναλλακτικής πρότασης με αφορμή την κυβερνητική πολιτική και ο προσδιορισμός των δικών του λύσεων που βγάξουν τη χώρα από το αδιέξοδο».

Ηθική αντίληψη

– Δεν μπορώ να μην αναφερθώ στη διαπίστωση της «Φροστ και Σάλιβαν», που σας φέρει διάδοχο του κ. Παπανδρέου. Πώς οραματίζεστε το ΠΑΣΟΚ;

«Πιστεύω ότι το ΠΑΣΟΚ πρέπει να είναι ένα κόμμα που να έχει μια διαμορφωμένη άποψη για την πορεία της ελληνικής κοινωνίας. Ένα όραμα, ένα πρόγραμμα και να εργάζεται συστηματικά γι' αυτό. Θα πρέπει να είναι ένα κόμμα που να έχει καταστατικά καθιερωμένες δημοκρατικές διαδικασίες και να λειτουργεί σύμφωνα μ' αυτές, γιατί, αν δεν εφαρμόσουμε τη δημοκρατία στο κόμμα μας, δεν θα μπορέσουμε να την κάνουμε πράξη στην κοινωνία. Το ΠΑΣΟΚ πρέπει να είναι ένα κόμμα με ορισμένη ηθική αντίληψη για τη λειτουργία της κοινωνίας και με τον τρόπο λειτουργίας του, να αποτελεί πρότυπο και παράδειγμα για την εφαρμογή αυτής της ηθικής αντίληψης».

– Μια μερίδα στο κόμμα σας πιστεύει πως μετά τον κ. Παπανδρέου θα πρέπει να υπάρξει συλλογική ηγεσία.

«Ο ενδεχόμενος τρόπος καθοδήγησης ενός σύγχρονου κόμματος είναι – όπως το δείχνει το παράδειγμα άλλων σοσιαλιστικών κομμάτων της Δυτικής Ευρώπης – η συλλογική λειτουργία. Δηλαδή, η λήψη αποφάσεων μέσα από διαδικασίες όπου συμμετέχουν περισσότεροι και όχι η λίγο ως πολύ αυθαίρετη επιβολή, χωρίς προετοιμασία, της άποψης ενός ατόμου».

– Αποδέχεστε τη λειτουργία δηλαδή ενός συστήματος πολλαπλών τάσεων μέσα στο κόμμα...

«Θα 'ναι θετικό για το ΠΑΣΟΚ να υπάρχει ελευθερία της γνώμης, η ελευθερία της πληροφόρησης, η δυνατότητα περισσότερων να εκφράζονται, άρα η ύπαρξη τάσεων. Δεν πιστεύω όμως ότι είναι σωστό να υπάρχουν οργανωμένες τάσεις. Αυτό οδηγεί σε αντιπαλότητες και σε διάσπαση».